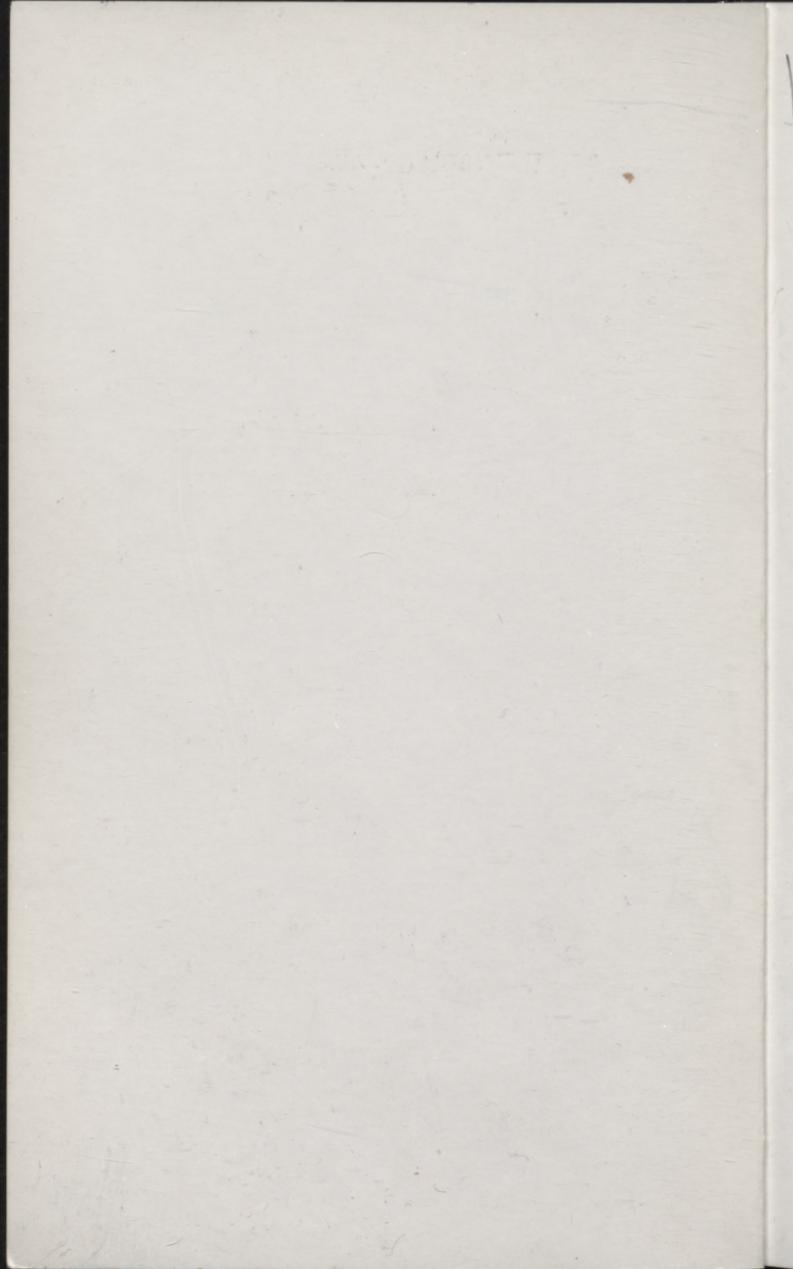

EMĪLIJA ASTIČE
PUŠAS BAZNĪCA
UN DRAUDZE

2003-2

80

L
2

EMĪLIJA ASTIČE

PUŠAS BAZNĪCA UN DRAUDZE

LATGALES KULTŪRAS CENTRA IZDEVNIECĪBA

RĒZEKNE 2003

**Latvijas Nacionālā
bibliotēka**

030305-7720

Redaktore:
Valentīna Unda,
Skaidrite Svikša

29-
ISBN 9984-050-6

- © Emīlija Astiče. Pušas baznīca un draudze, 2003.
- © Staņislavs Kučinskis. 250 gadi koka baznīcai, 2003.
- © Leonīds Važnais. Fotogrāfijas uz vākiem, 2003.
- © Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2003.

250 GADI KOKA BAZNĪCAI

Kādā datumā baznīcas celšanas darbus pabeidza, – nav zināms. Bet tā kā baznīca (līdzīgi vairākām citām jezuītu baznīcām, piemēram Dagdas) veltīta Vissvētajai Trīsvienībai, tad šīs baznīcas gadus var svinēt tieši tādā svētdienā, kas 2003. gadā ir 15. jūnijā.

Man jāatvainojas, ka vecuma nespēka dēļ šo pārskatu neizdevās pabeigt ātrāk. Paliek cits neatrisināts jautājums, proti, kāpēc latviešu zemes un latviešu apdzīvotajai vietai ir lietuviešu valodas nosaukums? Vārds »puša« lietuviešu valodā nozīmē »priede«. Par tādu priedi – Pušu senās Pušas muižas divi brāļi Šadurski un viņu radnieks – Višķu Molu ģimenes loceklis – kopējā vēstulē jezuītu vēsturniekam S. Zaļenskim (lasi: Zaļski) 1901. gadā rakstīja. Var arī ievērot, ka divi rakstītāji bija jezuītu priesteri un misionāri Āfrikā, viņi nevarēja *stāstīt pasakas* (jeb melot).

Viņu rakstītā kodols ir šāds. Vietā, kur tagadējā Puša, 13. gadsimtā bijis liels priežu mežs. Tā biežoknī augusi milzīga priede, kuru tā laika latvieši godājuši kā dievību. Zem tās kuplajiem zariem likuši dāvanas, lūgušies un pa laikam dzīrojuši. Kāda nezināmā gada dienā tur ieradusies bruņoti vīri, nocirtuši lielo priedi-dievību un likuši list ap to mežu.

Senlatvieši brīnījušies, ka svētpriedes cirtējiem nekas ļauns nenotika. Minētie divi brāļi Šadurski – Pušas īpašnieki pēc kara ar zviedriem 17. gs. – un Mols nepateica, ne kas minētie Pušas bruņinieki bija, ne kad aptuveni viņu savu »nedarbu« pastrādājuši. Mēs, ievērojot viņu lielo skaitu un faktu, ka tiem ļāva darīt Pušas latviešu pils iemītnieki, varam pieņemt, ka lielās svētpriedes cirtēji bija Rēzeknes vācu pils, celtas 1258. gadā, bruņinieki. Lietuvieši tie nevarēja būt, jo bija vēl pagāni.

Grūti pieļaut, ka Pušas svētpriedes cirtēji bija Jersikas latviešu pils karavīri, jo bija kristīti pirms 1209. gada, kad viņu kristīto pilsētu 1209. gadā iznīcināja Rīgas bīskapa Alberta karaspēks un tad Jersikas karali Visvaldi piespieda nodot bīskapam Albertam Jersikas valsts 5 karogu zemes, ar 2 karogiem apzīmētas, bet bez nosaukuma. Vai starp karalim Visvaldim atstātām zemēm bija Rēzeknes latviešu pils novads, kur, šķiet, bija vēlākais Rēzeknes pils novads, līdzīgs vēlākam aprīņķim?

Rēzeknes pils novadu ar tās pili pēc ilgām cīņām 1285. gadā ieguva Livonijas vācu bruņinieku ordenis, kas senās latviešu pils vietā uzcēla savu pili. Ordenim neizdevās savu mūra pili uzcelt Mākoņkalnā pie Rāznas ezera. Nodomu izjaukuši lietuvieši un polockieši.

Tāpēc visus zināmos faktus ievērojot, jāpieņem, ka Pušas svētpriedi nocirta Rēzeknes bruņinieki. Tomēr jautājums paliek bez atbildes, – kāpēc Pušas svētpriedei bija dots lietuviešu valodas vārds?

Pušas muiža, pirms vācu ordeņa zeme, kuru no Lietuvas karaļa par Rēzeknes pils aizsardzību pret zviedriem saņēma Lietuvas augstmanis un valstsvīrs Šadurskis tikai 17. gs. Ģimene Pušā noturējās līdz Latvijas valsts laikam un tajā.

Pušas baznīcu 1743. gadā uzcēla Kaunatas misijas punktā garīdznieks, jau vecs jezuīts Juris Šadurskis. Pats viņš bija atstāts Kaunatā, kur nomira. Viņa mirstīgās miesas bija pārvestas uz Pušu un apbedītas īpašā pagrabā zem baznīcas. Tur apbedītas arī kādas 20 citas personas. Tagad pagrabs ir aizmūrēts. Pušaš jezuītu misijas punktu nodibināja Jānis(?) Šadurskis 1745. gadā. Šī misija pastāvēja līdz 1820. gadam, kad cars Aleksandrs I jezuītus izraidīja no Krievijas tātēc, ka viņi Parīzē bija uzņēmuši katoļu Baznīcā augstas pakāpes Krievijas princesi Galicinu. To izdarīja pašas krievu tautības jezuīti. Viņiem piederēja liela māja ar plašu bibliotēku, kuru esmu apmeklējis.

Daugavpils jezuītu lielā māja vēl pastāv. Komunisti nojauca vienīgi baznīcu. Runā, ka tai bija augstākie torņi Baltijas valstīs. Tie bija bojāti 2. pasaules kara laikā. Skolas un baznīca bija jāatstāj, gaidot Napoleona uzbrukumu Krievijai. Cars aizsardzības nolūkā pārcēla kā visu Daugavpils pilsētu uz tās pašreizējo vietu, bet jezuītu kolēģija un baznīca bija jāatstāj cietokšņa karaspēkam.

Jezuītiem zaudējumus daļēji atlīdzināja, tā viņi varēja celt jaunu skolu Izvoltā. Starplaikā jezuītu noviciātu un viņu vidusskolas studentus pārcēla uz Pušu, kur ātri paplašināja misi-

jas māju. Tā pēc jezuītu izbraukšanas 1820. gadā kļuva draudzes māja. Neuzmanības dēļ nodegusi 1852. gadā. Reizē sadega daudzi jezuītu atstātie raksti un grāmatas. Līdzīgs liktenis skāra arī Dagdas jezuītu atstāto koka māju jau neatkarīgās Latvijas laikā. Pušas jezuītu misijai bīskapi bija piešķīruši draudzes tiesības. Tāpēc jezuīti tur pildīja visus prāvestu pienākumus.

Dagdas misijā-draudzē, labāk muižā, bija Dorotejas Šadurskas patstāvīgā dzīves vieta. Viņai bija uzticēta pēdējā Dagdas Hilzena, kas nomira Parīzē, atstātā testamenta izpildīšana. Cita starpā, viņa tad piešķīra no Francijas revolūcijas dēļ izbēgušā Parīzes kolēģijas rektora, kas dzīvoja Itālijā, Brešas pilsētā, sarakstītā laba kathisma *Ristretto della Dottrina Cristiana* tulkojuma latviešu valodā izdošanai vajadzīgos līdzekļus. Kāda kathisma tekstu poļu valodā bija pārtulkojis un Viļņā izdevis bijušais jezuīts Dāvids Pilkovskis, tad bīskaps un Daugavpils kanoniķis. Viņš to tulkoja galvenokārt dižciltīgo brāļu Pavlovsku vajadzībām. Šie brāļi bija atbrīvojuši visus savus zemniekus, vairāk nekā 10 000 cilvēku, no dzimtbūšanas. Viņu paraugam gribēja sekot arī mūsu minētais Hilzens. Viņa galvenās muižas bija Brāslavas apkārtnē. Dažas latviešu zemē. Citu muižnieku pastāvēšanas dēļ latviešu dzimļaudis neatbrīvojās. Tomēr bīskapa Plikovska un Daugavpils kanoniķa siltā ieteikuma dēļ franču jezuīta kathismu no poļu valodas latviešu valodā pārtulkoja tēvs Tadejs Kučinskis, kas bija latviešu, var teikt, kapelāns Pušā, Au-

lejā un citur. Savu tulkojumu no poļu valodas viņš nosauca *Wyssa moceiba katoliszka*. To izdeva Polockas jezuītu izdevniecībā. Līdzekļus deva no Hilzena fonda Doroteja Šadurska, kurai piederēja Pušas kaimiņmuiža Dorotpole pie Maltas upes labā krasta. Liekas, ka šo grāmatu latviešiem deva par brīvu. Ar kādu kritēriju to darīja, nezinu. Manas mātes pūra lādē kopā ar citām pirmajām katoļu grāmatām bija arī *Wyssas moceibas katoliskas* viens eksemplārs, kas sadega.

No teiktā skaidrs, ka šīs grāmatas tulkotājs nevarēja būt tēvs M. Rots, kā daži grib uzskatīt, jo viņš bija miris 1785. gadā. Viņš pats bija divu kathismu autors, kas uzglabājušies. Vērā ņemams viņa lielā kathisma teikums, kur runā par »myusu latvišu volūdu«. Latviešu valodā bija izdota arī *Wyssa moceiba katoliszka*. Tēvs Kučinskis mira Grieķijā Tinos salā un apbedīts tās nu jau bijušajā jezuītu baznīcā. Iespējams, ka viņa foto vēl glabājas Siros salas policijas iecirknī. Daudzu Grieķijas salu jezuītu (ap 1856. gadu) fotogrāfijas glabājas īpašā kastītē, kas nu Romā, bet uz fotogrāfijām nav paraksta. Tadeja Kučinska pirmais dienasgrāmatas sējums, šķiet, bija pārdots, vai iedots baronam G. V. Manteifelim. Tur tas diemžēl sadega 2. pasaules kara laikā Varšavā, kad sadega visa Manteifeļu māja.

Šo rakstiņu nevar nobeigt bez divu Daugavpils jezuītu baznīcas svētgleznu, aizvestu uz Pušu, pieminēšanas. Pirmkārt, jāmin Neapoles pilsētas, tad karaļvalsts un plaša apgabala lielā tautas misionāra, tagad svētā Franciska de

Geronimo (vai Džerolamo) glezna. Svētais tur ir sudraba vai labi sudrabetā apģērbā. Jezuīti viņa piemiņu svin 2. jūlijā.

Otra pieminamā glezna ir Austrijas jezuītu brāļa Grundlfingera – gleznotāja darbs. Tās saturu var izteikt tā – kā debesīs valda Dievs Tēvs, Dievs Dēls un Dievs Svētais Gars un viņi ir viens Dievs, tā arī vajadzētu būt virs zemes. Vajadzētu valdīt cilvēkus pāvestam ar saviem padomniekiem kardināliem, imperatoriem un karaļiem. Viņiem vajadzētu būt vienprātīgiem. Šādam pasaules valdnieku stāvoklim vajadzētu būt, bet tā nav.

Šādam skaistam ieskatam iemeslu deva pāvests Bonifācijs VIII, Colonna, pēc tam, kad viņš bija saņēmis pļauku no Francijas karaļa pārstāvja Nogarē. Tad pāvests tūlīt atstāja Ananji pilsētiņu (80 km no Romas uz Neapoles pusi) un pilsētiņas bruņotu vīriešu pavadīts reizē ar kādiem 60 mūļiem, kas nesa viņa zelta krājumus, atgriezās Romā. 1300. gadā viņš izsludināja pirmo Baznīcas vēsturē Svēto gadu. Redzēdams, ka Romā ieradās daudz svētceļnieku, saprata, ka no pasaules (Eiropas) ticīgajiem bija atzīts kā viņu Augstais Gans. Tāpēc 1300. gada 22. februārī izdeva grūti, sevišķi tagad, šaprotamu bullu. To sauc *De Duabus Gladius*. Šie vārdi ņemti no svētā Lūkas evaņģēlija XXII nodaļas, 25.–38. panta. Īpaši no pēdējā pantiņa »pietiek divu zobenu«. Tādi divi zobeni – rakstīja – Pēdējās Vakariņās bija svētā Pētera rokās, tad tagad tie esot svētā Pētera pēcteču pāvestu rokās. Pāvestiem pieder vi-

sa vara kā Baznīcā, tā visās valstīs pār visiem valdniekiem.

Šis visumā pārsteidzīgais spriedums katoļu Baznīcai sagādāja ilgas grūtības. Neteikšu, ka mūslaikos tādu bullu katoļu Baznīcas pretinieki būtu aizmirsuši. Vārdi, kā zināms, attiecās uz Kristus tuvām ciešanām.

Pušas Vissvētās Trīsvienības gleznai deva arī Francijas revolūcijas izbīdītais Napoleons Bonaparts, kas Parīzes Dievmātes katedrālē 1804. gada 2. decembrī pāvestam Pijam VII spiesti klātesot un klusi lūdzoties, svinīgi kronēja savu sievu Jozepīnu un tad sevi. Paņēmis imperatora kroni, to uzlika sev galvā, teikdams: »Dievs man šo kroni iedeva un vai tam, kas man to domās atteikt.« To, kā zināms, viņam atņēma Dievs ar aukstumu karagājienā uz Maskavu un tad vācu ķeizars un Anglijas karaspēks.

Vissvētās Trīsvienības glezna tagad Pušas baznīcā stāv nesaprasta vai pārprasta. Tajā rādītie zemes valdnieki grūti nosaucami vārdā. Pāvestiem tikai kā Baznīcas valdniekiem ar tiem grūti sadzīvot. Pušas baznīcīņa ar šo savu svētglesnu varētu būt ievērojama. Cilvēkiem vajadzīgi arī labi valdnieki. Pušas koka baznīcīņai vēl ir ko teikt kā veciem, tā jauniem.

Staņislavs Kučinskis, SJ

The text on this page is extremely faint and illegible. It appears to be a multi-paragraph document, possibly a letter or a report, but the specific content cannot be discerned. The text is oriented vertically on the page.

Šo grāmatu veltīju savas
dzimtās puses baznīcas
mūžīgai piemiņai

Emīlija Astiče

So granular with some
dryish base patches
mottled brown
Smith's book

PUŠAS BAZNĪCAI

Skaistas ir Latgales āres,
Ar baznīcu torņiem daudzviet!
Un viena no tādām ir Puša,
Kur reizi man dzīvot bij' lemts.
Es mīlu šo dzimtenes vietu:
Ar mežiem, ar kalniem viscaur,
Te putnu dziesmas visskaistākās
Un cilvēki jauki, nudien!
Cik mīla un dārga ir baznīca,
Kur pirmoreiz ienesta es!
Ar sāpēm un ciešanām apvīta
Bij' priesteru dzīvība šeit...
Viss rima ar Dieva palīgu,
Un vēsturē aizgāja viss.
Un baznīca, koku ieskauta,
Uz lūgšanām aicina, sauc.
Cik savādi skan dziesmu atbalsis
Un zvani, kas ticīgos sauc...

Pušas baznīcas iekšskats

PUŠAS BAZNĪCA

Mana dzimtā, labā, mīļā baznīca! Stipra kā klints stāv jau 260 gadus. Savā pastāvēšanas vēsturē tā neskaitāmām cilvēku paaudzēm bijusi patvērumš bēdās un nelaimēs un prieka avots dvēseles skaidrības un sirds šķīstības meklētājiem.

Pušas baznīca atrodas Rēzeknes rajona Pušas pagastā, pie Rēzeknes–Maltas–Dagdas ceļa. Baznīca celta no koka 1743. gadā Vissvētās Trīsvienības godam. Tā ir Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

1999. gada kalendārā »Kultūras pieminekļi Latgalē« par Pušas baznīcu Dace Čoldare raksta: »Ārēji necila, bet iekštelpā ļoti krāšņa ir nelielā Pušas katoļu baznīciņa. Kokgriezumu elegances un daudzveidības ziņā šai iekārtai nav līdzvērtīgas Latvijā. Liekas, ka, veidojot dekoratīvo griezumu kompozīcijas, izmantots vai viss baroka ornamentu arsenāls – lentes, vijumi, lapas, liliju ziedi un pumpuru virknes, gliemežnīcveida kartušas*, kolonnas.«

Baznīcu cēlis poļu izcelsmes muižnieks Jānis (Jans) Antons (Antonijs) Šadurskis par saviem līdzekļiem. Tā iesvētīta 1778. gadā. Ēka celta pēc tā laika ēku būvniecības, guļbūves metodēm – guļbūves celtne cirsta tikai ar cirvi.

* Kartuša – ornamentālas kompozīcijas veidots ietvars, kas atgādina vairogu vai tīstokli, ģerboni un gadskaitli vidū

par kat. laicnieku

Puša

Pēteris

apriņķi

Andrievs

pagastā

1. G. Montuffel, Inflanty Polskie, Poznan, 1879, Nr. 149.
Pušānski kociot parafialny pod wezwaniem św. Trójcy.
Pušānska kaplica filiją jest tego kociota.
W r. 1743 przez Jana Antoniego Śladurskiego wzniesioną.

2. Памятная книжка Витебской губернии на 1882 году, Витебск, 1882, стр. 47.

Церковь Приходская церковь (5 класса) Пресвятой Троицы, деревянная, построена в 1743 году иждивением Явана Антоныя Шадурскаго.

Directorium pro Archidiecepsi Mohiloviensi, 1902, стр. 78.

Церковь Приходская церковь (5 класса) Пресвятой Троицы, деревянная, построена в 1743 году иждивением Явана Антоныя Шадурскаго.

Directorium pro Archidiecepsi Mohiloviensi, 1919, стр. 16.

Церковь. Свя. троица (5 кл.) М. Троицата, лгн, аедиф. а. 1743

Заранту

изгатавојис

1902 г.

1919 г.

Izraksts no dokumenta, kas apliecina Pušas Svētās Trīsvienības baznīcas celtniecību 1743. gadā par muižnieka J. A. Šadurska līdzekļiem

Pušas baznīca ir 13 m gara, 7 m plata un 8 m augsta, tās platība ir 240 m².

Baznīca atrodas skaistā uzkalnā, lapu koku ietvarā. Apkārt tai ir žogs: uz mūra pamatiem ķieģeļu stabiņi ar dēļu latām. Ieejas vārti no sarkanām ķieģeļiem. Virs baznīcas ieejas neliels tornītis. Baznīcas jumts ir no cinkota skārda, mūra pamati, bet zem baznīcas aizmūrēti pagrabī.

Prezbitērija* abos sānos ir sakristejas. Baznīcā ieeja no gala un no sāniem. Pie ieejas baznīcā izveidota priekštelpa, ko no baznīcas atdala finiera siena. Virs šīs priekštelpas ir kora telpas. Tajās ir pneimatiskās ērģeles, būvētas, domājams, 19. gadsimtā. (Tās būvējis Jānis Gremze, ērģeļu būves tehniku viņš apguvis Vācijā.) Priekštelpā ir liels koka krucifikss.

Baznīca ir gaiša, lieli logi ar dubultrāmjiem. Tai ir lēzeni koka griesti, kas balstās uz diviem pilāriem. Laba akustika. Altāra priekšā šķērsija, kas kalpo kā saišķu sija starp sienām. Baznīca nav apkurināma, tajā ir cementa grīda, divi biktskrēsli un veci soli.

Prezbitēriju no baznīcas atdala koka dievgalds, tas ir lokveidīgs. Baznīcā ir senatnīgs sv. Bartolomeja feretrons** un koka kancele.

Baznīcas dārzā, labajā pusē, atrodas liels zvanu tornis (aptuveni 10 m augsts) ar mūra pamatiem cirstu koka virsbūvi un cinkotu skārda jumtu.

* Prezbitērijs – altārdaļa jeb priesteru telpa, kuru parasti nošķir paaugstināts grīdas līmenis

** Feretrons – neliels pārnēsājams altāris, ko izmanto procesijās. Tam ir plastisks ietvars, kurā no abām pusēm iemontētas gleznas vai grafikas

Ērģeļu būvētājs Jānis Gremze

Svētā Bartolomeja feretrons

Baznīcas galvenais altāris ar Sv. Trīsvienības gleznu

Baznīcā ir trīs altāri. Galvenais altāris vel-
tīts Vissvētajai Trīsvienībai, tāpēc arī baznīcas
nosaukums ir Pušas Vissvētās Trīsvienības ka-
toļu baznīca. Pašreizējo galvenā altāra svēt-
gleznu baznīcai esot dāvinājis kāds Kāpostīņu
dzimtas pārstāvis. Diemžēl tās autors nav zi-
nāms.

Sākotnēji altārī bija cita glezna – viens no
interesantākajiem 18. gs. vidus gleznojumiem.
Tajā laikā tapusi arī daļa no kokā grieztā inter-
jera ansambļa. Iepriekšējā altārglezna katoļu
dievnamos bieži sastopamo Sv. Trīsvienības si-
žetu rāda izvērstā variantā. Darbība te attēlo-
ta debesu un zemes sfērās, kuras šķir mākoņu
vāli. Šī kompozīcija risināta dinamiskās, glez-
nieciskās formās, apjomi būvēti precīziem, iz-
vērstiem triepieniem, gaišais koptonis apvieno
spožos, piesātinātos akcentus. Tas īpaši izceļas
tērpu materiāla un faktūras atveidojumā –
bruņu metāliskā, vēsā uzplaiksnījumā iepretī
garīdznieku kapas smagajam, silti zeltītajam
brokāta drapējuma spožumam vai kardināla
tērpa piesātinātajam sarkanajam tonim.

Šī glezna liecina par profesionalitāti pārlic-
cinoša koptēla veidošanā. Autors arī šajā gadī-
jumā nav zināms, (iespējams, viņš nāk no
Daugavpilī darbojušos jezuītu mākslinieku vi-
dus), bet ar šo darbu viņš atstājis spožu vēlā
baroka eiropeiskās glezniecības paraugu, kas
varēja kalpot par ierosinājumu vietējiem
meistariem. Salīdzinot ar Eversmuižas sv.
Pētera gleznojumu, šī meistara rokraksts izce-

ļas ar gleznieciskāku, krāsziedā piesātinātāku formu veidojumu un precīzu, individualizētu personāža raksturojumu*.

Svētā Trīsvienība ir dziļš ticības noslēpums. Visskaidrāk trīs dievišķās personas Kristus nosauc pirms uzkāpšanas debesīs: »Ejiet un māciet visas tautas, kristīdami tās Tēva un Dēla, un Svētā Gara vārdā.« (Mt. 28, 19). Mēs, kristīgā tauta, esam aicināti ņemt dalību Trīsvienības dzīvē caur Kristības sakramentu. Katrs var griezties pie Dieva kā labā un žēlīgā tēva, pie Dēla, kas iemiesojies mūsu pestīšanas labā, un pie Svētā Gara, kas mūs svētdara. Tādējādi mēs katrs esam līdzstrādnieki Sv. Trīsvienības pestīšanas darbā. Svētās Trīsvienības svētkus svin nākamā svētdienā pēc Vasarsvētkiem.

Virš Sv. Trīsvienības gleznas atrodas Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas glezna.

Galvenajā altārī atrodas tabernakuls, kur glabājas Vissvētākais Sakraments. Tā priekšā deg mūžīgā uguntiņa, kas liecina par to, ka tur mājo dzīvais Dievs zem maizes zīmes. Priestera Jāzēpa Āres laikā tika izgatavots jauns tabernakuls, kopā ar uzstādīšanas troni. To izgatavoja un uzstādīja meistars no Ogres – Jānis Supe.

Baznīcas labajā pusē atrodas svētā Franciska de Geronimo (de Džironimo) altāris. Šis svētais ir dzimis 1642. gadā Grataljas pilsētiņā, netālu no provinces centra Taranto – Itālijas

* Rūta Kaminska. 18. gadsimta glezniecība Latgalē. Rīga 1994.

Sv. Franciska Pačello altāris

dienvidastrumos, Apūlijas reģionā. Iesvētīts par priesteri 1670. gadā. Vēlāk iestājies jezuītu ordenī. Pazīstams kā tautas misionārs Neapolē un tās apkārtnē. Bijis liels sprediķotājs un ļoti žēlsirdīgs. Miris 1716. gadā. Izsludināts par svētīgu (beatificēts) 1806. gadā un par svēto (kanonizēts) – 1939. gadā.

Kad 1811. gadā jezuīti bija spiesti atstāt Daugavpili (kur krāšņi tika atzīmētas sv. Franciska De Geronimo beatifikācijas svinības), šī svētglezna tika atvesta uz Pušas baznīcu.

* * *

Tas notika Neapolē, vienā no visskaistākajām pasaules pilsētām. Pilsētā ilgāku laiku sprediķoja priesteris-misionārs Francisks Hieronims.

Šinī pašā laikā dzīvoja netikle Katrīne, neparasti skaista un reizē arī ļoti apdāvināta sieviete, kas pie sevis pieņēma vīriešus, kurus naktīs pie viņas sūtīja ļaunais gars. Katrīne uz savas mājas balkona ģitāras pavadījumā dziedāja pašas sacerētas dziesmas, kurās viņa izsmēja priesteri-misionāru un noniecināja visu, kas ir svēts. Drīz vien viņas dziesmas skandināja gan laivinieki, gan ielas puikas, gan vīrieši, kopā ie-
baudot vīnu. Katrīne kļuva tik slavena, ka pilsēta runāja: »Vai jūs dzirdējāt? Skaistā Katrīne ar savām dziesmām zaimo priesteri-misionāru. Visa Neapole smejas par dīvaino svēto, kurš laikam šeit drīz būs spiests pārstāt sprediķot.« Vi-
si domāja, ka drīz nebūs, kas sprediķus.

Priesteris-misionārs zināja, ko prostitūta Katrīne dara un runā, tādēļ bija viņu raksturojis kā »dzīvu grēku« un piedraudējis, ka Dievs to sodīs ar elles uguni. Toties Katrīne par to tikai smējās un savās dziesmās elli apdziedāja kā vietu, kur var brīvi uzdzīvot, jo tanī ir visskaistākās meitenes, un, smiedamās, skatīdamās vīriešiem acīs un tos kaitinādama, jautāja: »Kurš grib kopā ar mani uz turieni (uz elli)?« Jā, arvien vairāk un vairāk radās tādu, kas gribēja iet kopā ar viņu kaut vai ellē. Tā parasti notiek; ja šī patīkamā sieviete uzdrošinājās smieties par debesīm un elli, tad arī pārējiem viegli aizmiršās tas, ko priesteris-misionārs bija raksturojis kā mūžīgo šausmu un ciešanu vietu.

»Kur ir Katrīne, tur vienmēr ir lustīgi!« – tā mēdza runāt Neapoles iedzīvotāji.

Kādā svētdienā daudzi, kas iepriekš bija klausījušies priestera-misionāra sprediķus, neieradās baznīcā, bet devās klausīties Katrīni, jo viņa bija apsoliījusi tanī pašā laikā, kad baznīcā sprediķos misionārs, nodziedāt ļoti interesantu jaunu dziesmu.

Tomēr svētais priesteris nekrita bezcerībā. Viņa dedzīgie vārdi bija aizkustinājuši nedaudzo klausītāju sirdis. Un piepeši sprediķa laikā baznīcā iedrāzās vesels pulks ļaužu. Priesteris pārtrauca sprediķi. Kāds vīrietis skaļā balsī iesaucās: »Katrīne ir beigta! Viņa tikko, dziedādama savu jaunāko dziesmu, izkrita no loga un nositās!«

Baznīcā iestājās klusums. Priesteris brītiņu

padomāja un tad sacīja: »Iesim pie viņas!« Viņš nokāpa no kanceles un kopā ar sadrūzmējušos tautu steidzīgi devās uz notikušās nelaimes vietu, kur arī bija sapulcējies daudz ļaužu.

Mirusī jau bija ienesta savā istabā. Pie durvīm priesteri satika divi ārsti, kuri viņam paziņoja: »Katrīne ir tūlīt nomirusi. Viņas galva ir tā sadragāta, ka pat smadzenes izkritušas. Garīgais tēvs, jūs vairs nevarat līdzēt.«

Priesteris zināja, ka šajā gadījumā Slimnieku sakramentu vairs nevar sniegt, jo ir jau par vēlu. Vai viņš lūgs Dievu par mirušo? Iestājās nāves klusums. Visi skatījās uz priesteri. Ko viņš tagad darīs?

Priesteris nostājās mirušās kājgalī un skaļi iesaucās: »Katrīne! Katrīne! Kur tu tagad esi?« Un, kad visi šausmu pārņemti un aizturējuši elpu gaidīja, kas būs tālāk, notika brīnums! Mirusī lēnām pacēla sadragāto galvu, piecēlās sēdus un izmisušā, šausmu pārņemtā balsī iekliedzās: »Ellē!« tad viņa atkal atkrita guļus. Pūlis steidzīgi izklīda, un vēl ilgi izmisuma kliedzieni bija dzirdami pilsētas ielās.

Tas notika 1704. gada 4. aprīlī.

Kad minētais priesteris Francisks Hieronims tika izsludināts par svētu (iespējams, ka tas notika tikai pēc vairākiem gadu desmitiem), vēl bija starp dzīvajiem 250 aculieciniekiem, kuri ar zvērestu varēja apliecināt to, ko bija redzējuši, dzirdējuši un nekad nevarējuši aizmirst*.

* Jānis Pavlovskis. Vai šoreiz Dievs ļaus sevi izsmiet? // Katōļu Dzeive 1996, Nr. 6.

Virš sv. Franciska de Geronimo svētbildes atrodas neliela svētā Staņislava Kostkas glezna.

Šis svētais nāk no Polijas. Dzimis 1550. gadā Rostovā pie Plašnišas dižciltīgu vecāku ģimenē. Tīcis audzināts kristīgā garā un savu vienaudžu vidū izcēlies ar dvēseles šķīstību un kautrīgumu. Beidzis jezuītu skolu Vīnē. Staņislavs esot ļoti godinājis Dievmāti, iestājies svētās Barbaras brālībā un izvēlējis šo svēto par savu aizbildni. Drīz vien Dievs dāvājis Staņislavam paaicinājumu iestāties jezuītu ordenī, taču nesaņēmis vecāku piekrišanu – (bez tās klostera priekšniecība viņu nepieņēma). Staņislavs sev devis solījumu, ka ordenī iestāsies.

Pēc kāda laika viņš smagi saslimis, un likās, ka pēdējā stunda ir tuvu. Viņš lūdzis Sv. Sakramentu, taču tas viņam bija liegts, jo mājas saimnieki, kur dzīvoja Staņislavs, bijuši luterāņi un nepieļāvuši nekādas katoļu ceremonijas. Noskumis viņš sācis sirsnīgi lūgt Barbaru, jo kādreiz dzirdējis, ka šīs svētās godinātāji nemirstot bez Sv. Sakramenta. Un tiešām, Staņislavam parādījusies sv. Barbara kopā ar diviem eņģeļiem un sniegusi viņam eņģeļu maizi.

Tad viņš mierīgi gaidījis nāvi. Jauneklis bija palicis pavisam vājš un bezpalīdzīgs, bet tad viņam parādījusies Dievmāte, kas viņu dziedinājusi un teikusi, lai Staņislavs nevilcinoties

ar iestāšanos jezuītu ordenī. Drīz vien Staņislavs izveseļojies.

Tā kā Viņē viņam nav izdevies iestāties jezuītu klosterī, tad garīgais tēvs ieteicis doties uz citu provinci. Staņislavs tā arī izdarījis: agri no rīta pārgērbies nabadzīga zemnieka drēbēs un devies ceļā, lai brālis Pāvils viņu nepazītu un neatgrieztu atpakaļ mājās, (viņš bieži tika izsmējis un ņirgājies, dažreiz arī sitis Staņislavu par dievbijību). Brālis ar zirgiem dzinies pakā, bet nepanācis un atgriezies tukšā, jo nav pazinis Staņislavu un pabraucis viņam garām.

Staņislavs nokļuvis Augsburgā, jezuītu klosterī, un lūdzis priekšnieku sv. Kanīziju uzņemt viņu ordenī. Priekšnieks izpildījis jaunekļa lūgumu. Staņislava tēvs, uzzinājis par dēlu, gribējis viņu izņemt un atgriezt laicīgajā pasaulē, taču visi tēva pūliņi bijuši veltīgi. Staņislavs atbildējis, ka viņš sevi upurējis Dievam un nedrīkstot šo upuri ņemt atpakaļ.

Staņislavs nodevies lūgšanām, vienmēr sirsnīgi sarunājies ar Dievmāti un saucis to par savu vismīļāko un vienīgo Māmiņu. Drīz arī sasniedzis garīgo pilnību.

1568. gada augustā Staņislava mēneša aizbildnis bija sv. Laurencijs. Šī svētā vigīliju Staņislavs pavadījis ar sevišķu dievbijību. Taču sv. Laurencija dienā viņš saslimis ar malāriju un teicis: »Laikam Dievam labpatiks, lai es no šīs gultas vairs neceltos, lai notiek Viņa prāts!« Ārsti neko līdzēt nevarējuši, pats Staņislavs

paredzējis, ka mirs Vissvētās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas dienā. Patiešām, 15. augustā Staņislavam kļuvis vēl smagāk. Viņš lūdzis Sv. Sakramentu, ko viņam atnesuši, un viņš to pieņēmis, nometies ceļos, it kā brīnumainā kārtā būtu atguvis spēku. Pēc tam viņš teicis rektoram: »Laiks ir īss, gatavosimies!« Viņš atvadījies no visiem, lūdzot piedošanu, tad paņēmis rokās krucifiksu un ļoti sirsnīgi runājis ar Pestītāju, pateikdamies Viņam par aicinājumu uz klostera dzīvi. Staņislavs miris 18 gadu vecumā, pavadījis klosterī deviņus mēnešus.

Kad divus gadus pēc nāves ticis atvērts Staņislava zārks, atklājies, ka viņa miesu nav skārusi satrūdēšana. 1726. gadā pāvests Benedikts XIII Staņislavu Kostku kanonizē, Polijā viņu godina kā bērnu un jauniešu aizbildni. 1962. gadā pāvests Jānis XXIII pasludināja svēto Staņislavu Kostku par Polijas aizbildni.

Pušas baznīcas kreisajā pusē ir Svētās Dievmātes altāris, kura centrā atrodas Lurdas Dievmātes statuja. 1858. gada 11. februārī Lurdā, Francijā, Dievmāte vairākkārt parādījusies nabadzīgai meitenei Bernadetei un liecinājusi: »Es esmu bezvainīgā ieņemšana.« Dievmātei uz rokas bijis rožukronis, viņa vēlējusies, lai mēs šo lūgšanu mīlētu un bieži meditētu.

Dažreiz Dievmātes figūras priekšā aizvilka sv. Annas gleznu, jo šie svētki ir arī atlaidu diena draudzē.

Svētās Dievmātes altāris

Altāra apakšējā daļā ir Vissvētās Jēzus Sirds svētglezna zeltītā metāla ierāmējumā.

Altāra augšējā daļā atrodas svētā apustuļa Bartolomeja glezna.

Svētā Bārtuļa jeb Bartolomeja svētkus svin 24. augustā. Svētais Bārtulis sludināja Evaņģēliju Mezopotāmijā, Armēnijā un pat Indijā. Armēņi viņam, dzīvam esot, novilkusi ādu un miesu sacirtuši gabalos. Viņš miris mocekļa nāvē bet pašlaik armēņi šo mocekli tur lielā cieņā un godina kā savas tautas aizbildni Dieva priekšā.

Svētā Bārtuļa mirstīgās atliekas atrodas Romā, sv. Bārtuļa baznīcā, kura atrodas uz Tiberas salas un celta 10. gadsimta beigās.

Šī svētā godināšana pazīstama Latvijā jau sen. Par to liecina 1260. gadā Rūjienā viņa godam celtā baznīca.

Pušas baznīcā svētā Bārtuļa svētki ir saistīti ar Vissvētākā Sakramenta 40 stundu adorācijas dievkalpojumu. Šos svētkus svin trīs dienas. Agrāk, kad svētkos pulcējās ticīgie kuplā skaitā, sabrauca arī priesteri no kaimiņu draudzēm.

Uzcelto Pušas baznīcu J. A. Šadurskis nodeva jezuītu aprūpē. Reizē ar to Pušā tika nodibināta arī jezuītu misija, kuru sauca par Šadursku misiju. (Šī misija pastāvēja visilgāk: no 1743. līdz 1820. gadam.) Sākumā tajā darbojās tikai viens misionārs, bet no 1750. gada uzturējās jau divi misionāri. Kad Daugavpilī Krievijas kara ministrija jezuītu īpašumu atpirka, 1811. gadā visi jezuīti pārcēlās uz Pušu, arī no-

viciāts un kolēģija. No 1811. līdz 1819. gadam arī Dagdas jezuītu misija bija atkarīga no Pušas jezuītu kolēģijas. 1819. gadā noviciātu un kolēģiju pārcēla uz Izvaltu. 1820. gadā jezuīti tika izraidīti no Pušas, un līdz ar to izbeidzās arī misiju punkta pastāvēšana Pušā. Jezuīti, kuri mira, tika apbedīti pagrabā zem Pušas baznīcas.

IESKATS JEZUĪTU ORDEŅA TAPŠANAS VĒSTURĒ

Šo ordeni dibinājis svētais Ignācijs no Lojolas, Spānijā. 1539. gada 3. septembrī viņš iesniedzis pāvestam sevišķu rakstu par jezuītu ordeņa dibināšanu un tā uzdevumiem.

1540. gada 27. septembrī pāvests Pāvils III apstiprinājis jaunos ordeni ar nosaukumu »Jēzus sadraudzība«, kuru vēlāk saukuši vienkārši par jezuītu ordeni. Pāvests tam piešķīris lielas privilēģijas, un jezuītu galvenais uzdevums – būt Kristus strādniekiem, kas priecīgs iet pasaulē strādāt dvēseļu pestīšanas darbu starp visu šķiru un kārtu cilvēkiem.

Mūsu zemē pirmie jezuīti parādījušies pēc Livonijas kara – 1582. gadā, kad Polijas karalis Stefans Batorijs, ierodoties Rīgā, bija paņēmis līdzī arī trīs jezuītus.

Latgalē jezuīti darbojās no 1630. līdz 1820. gadam – 190 gadus. Viņus ļoti cienījusi vienkāršā tauta. Tie esot apguvuši vietējo valodu un to lietojuši, tādējādi radot cilvēkos apziņu, ka viņi ar Visaugstāko var sarunāties tautas dzimtajā valodā.

Uzticību cilvēkos radījis arī jezuītu pieticīgais dzīvesveids: viņi izcēlušies ar centību,

gudrību, nevis bagātību vai tieksmi pēc materiālām vērtībām. Viņi nedzīvojuši uz nabadzīgo zemnieku rēķina, iztikdami, saņemot brīvprātīgos ziedojumus baznīcas vajadzībām.

Viens no galvenajiem avotiem baznīcu celšanai, misiju ierīkošanai, skolu dibināšanai bijis muižnieku mecenātisms (atbalsts).

Jezuīti nodibinājuši pirmās skolas Latgalē, kurās mācījās arī nabadzīgo zemnieku bērni. Tajās, bez reliģijas patiesībām, mācīja arī lasīt, rēķināt un apgūt dzīvei nepieciešamās gudrības.

Jezuīti, palīdzēdami citiem, paši bieži vien saslima un gāja bojā kā kristīgās žēlsirdības upuri. Viņu dotais garīgais spēks ir palīdzējis mūsu tautai pārvarēt daudzas grūtības un palikt stiprai ticībā un tikumos arī pēc viņu aiziešanas.

Arī Pušas draudzē jezuīti kā misionāri ļoti daudz bija padarījuši un palīdzējuši gan garīgi, gan materiāli Dorotpoles, Livķu, Narauščinas, Patmaļņiku, Peirāgu, Sivgaļu, Stikutu, Šaurišku, Zundu, Žagaru un Žērķļu sādžas iedzīvotājiem.

Jānis Lukaševičs, pēc tautības lietuvietis, dzimis 1699. gada 14. janvārī, iestājies ordenī 1716. gadā. Pušā darbojies no 1761. līdz 1770. gadam. Viņš ļoti labi pārvaldījis latviešu valodu, nodarbojies ar bērnu izglītošanu Dorotpolē un Pušā, esot bijis labs skolotājs. Nodarbojies ar rakstniecību, izdevis pirmo katehismu latviski, kā arī svētdienu un svētku dienu mācību grāmatu. Bija uzsācis Evaņģēlija tulkošanu latgaliski, bet šo darbu līdz galam nepaveica.

Pušā par misionāru darbojies arī Francisks Zeidlers, dzimis 1722. gadā Varnijā. 1745. gadā iestājies Jēzus sadraudzībā. Divus gadus strādājis skolā un tad misiju darbā. Pratis vācu, poļu un latviešu valodu. Pušā darbojies 1776.–1777. gadā. Viņam paticis staigāt pa ciemiem un sludināt Dieva patiesības, bijis labs, apdāvināts sprediķotājs.

Kā trešo jāmin misionāru Francisku Sebastianoviču, dzimušu 1720. gadā Lietuvā. Jezuītos iestājies 1739. gadā un pabeidzis jezuītiem paredzēto filozofijas un teoloģijas kursu. Sešus gadus nostrādājis par skolotāju un tad darbojies kā misionārs. Darbā sevi nav taupījis, staigājis no viena ciema uz otru, sludinādams Dieva vārdu. Bijis izcils sprediķotājs, lielu vērību pievērsis ticības pamatu stiprināšanai ticīgajos. Priesteri viņu dēvējuši par savu patriarhu un apustuli. Mīlējis staigāt pa attāliem ciemiem: Stikutiem, Zundām, Patmaļniekiem... Ir salauzis kāju un ticis saukts uz kolēģiju par garīgo tēvu. Arī šajā vietā viņš sevi ļoti nodarbinājis. Pilnīgā bezspēkā gulēdams, mēģinājis pats apgērbties, kaut to bez palīdzības pēdējos gados izdarīt nevarējis; mēģinājis arī izrāpties no gultas, lai uzklausītu kāda grēksūdzi. Būdam pavisam slim, pieņēma pēdējo slimības sakramentu. Miris un apglabāts Izvaltā.

Līdz 1937. gadam jezuītu Latvijā nebija. Tos atjaunoja tēvs Jāzeps Pudāns ar savu palīgu Vladislavu Trepšu svētā Franciska baznīcā Rī-

gā. Viņiem bija daudz sekotāju: priesteri L. Ornicāns, S. Ladusāns, P. Bečs, S. Gaidelis, P. Cirsis, L. Lapkovskis u. c.

Dziļi atzinības un sirsnīgas pateicības vārdi pienākas jezuītiem par viņu veikto darbu visas katoļu Baznīcas un mūsu tautas labā. Jesuīti iemācīja tautai dziedāt psalmus par mirušajiem. Domājams, ka arī turpmāk jezuītu darbība Latvijā neapsīks un no vietējo priesteru vidus nāks jauni sv. Ignācija dibinātā ordeņa dalībnieki.

Visos piecos kontinentos 113 valstīs – 1990. gadā jezuītu ordenī bija 24 618 dalībnieki, no kuriem 17 052 bija garīdznieki.

Pušas draudzē 1870. gadā bija 2061 ticīgais, 1913. gadā – 3300; 1935. gadā – 3060, bet pēc 50 okupācijas un bezdievības gadiem – 1994. gadā tikai apmēram 300 ticīgie.

Atlaidu svētki Pušas draudzē ir:

1. Jaunavas Marijas bezvainīgās ieņemšanas svētki;
2. Jaunais gads;
3. Šķīstīšanas svētki;
4. svētā Franciska de Geronimo svētki (maija otrā svētdiena);
5. Vissvētās Trīsvienības svētki;
6. Vissvētās Jēzus Sirds svētki;
7. svētā apustuļa Bartolomeja svētki;
8. svētās Annas diena.

PRIESTERI PUŠAS DRAUDZĒ

Sākotnēji Pušas draudzē ir strādājuši šādi priesteri: Antons Tomkovids (no 1837. līdz 1849. gadam); Vincents Lignarskis (1851–1859); Antons Beržanskis (1864–1873); Dominiks Andrekuss (1873–1881); Jēkabs Valiņēvičs (1883–1899); Pāvils Vaičuļonis (1899–1919); Sigismunds Pipinuss (1921–1924); Jāzeps Savukaitis (1924–1925).

No 1925. līdz 1929. gada decembrim Pušas draudzē kalpoja **Pēteris Apšiniķs**, kuru piemin vēl šodien. Viņš ir bijis stingrs, piemēram baznīcā sievietes nedrīkstēja ienākt nepiedienīgā apģērbā, centīgs, taisnīgs, enerģisks cilvēks un izcils sprediķotājs, ar apbrīnojami skaistu balsi.

Pēteris Apšiniķs dzimis 1887. gadā Ludzas rajona Domopoles pagastā Apšiniķu sādžā. Beidzis Pēterpils Garīgo semināru, pēc tam Garīgo akadēmiju un par priesteri iesvētīts 1915. gadā. Viņš ir rakstījis garīgo literatūru, mācību grāmatas, dzeju, drāmas, stāstus, kā arī darbojās žurnālistikā. («Apoloģētika» (1934); – »Kristus Baznīcas vēsture« (1935); »Liturgika« (1938). No laicīgās literatūras jāno-

sauc drāmas »Veronika«, »Pazudušais dāls«, »Marija Madaļa«; no garīgās literatūras – »Zīmassvātku dzīsmes«, »Svātās mises upers«, »Palleigs škeisteišonas dvēselem« u. c.)

Prāvesta Apšinīka dzīve aprāvās traģiski, – viņš bija viens no pirmajiem sarkanā terora upuriem, kuru arestēja 1941. gada 11. jūnijā Baltinavā, uzrādot šādas apsūdzības: uzstāties pret 1940. gada vēlēšanām un nosaucis tās par tautas krāpšanu; musinājis zemniekus pret zemes reformu; aģitējis pret stāšanos pionieros un komjauniešos; sabojājis viņam atsavināto automašīnu, ielejot kaut kādu šķidrumsu motorā, lai to nevarētu iedarbināt.

Latvijā viņu notiesāt neizdevās, jo 22. jūnijā sākās karš. Viņu kopā ar citiem apcietinātajiem lopu vagonā aizveda uz Krieviju – politieslodzīto lēģeri Sverdlovskas apgabala Severouralskā. Kad 1942. gada janvārī apcietināto ešelons nonāca Severouralskas nometnē, no dūšīgā, stiprā, veselīgā priesterā P. Apšinīka bija palicis tikai vārgulis skeleta ietērpā. Badā un stresā izmocītais organisms bija pakļauts visādām slimībām. Ārsti cietuma slimnīcā nevarēja līdzēt. Viņš mira kā moceklis bada nāvē 1942. gada 10. februārī.

Latvijas prokuratūra 1991. gada 14. novembrī lietu pārskatīja, nelikumīgo lēmumu atcēla un P. Apšinīku pilnīgi rehabilitēja. Viņš nebija izdarījis nekādu noziegumu.

Priesteris P. Apšīnīks procesijas dalībnieku un ministrantu vidū, 1920-tie gadi

No 1929. gada 21. decembra līdz 1930. gada 16. aprīlim Pušas draudzi apkalpoja Andrupenes prāvests **Vitālijs Trepša**. Arī beidzis Pēterpils Garīgo semināru. Strādājot Pasienes draudzē, tuvu Krievijas robežai, tika izsekots un 1937. gadā arī vajāts.

No 1930. gada 18. maija līdz 1949. gada 19. augustam Pušas draudzē kalpoja prāvests **Pēteris Gadzāns**. Līdz ar viņu ieradās viņa brālis Jānis un māsa. Prāvests bija ļoti sirsnīgs, satiecīgs, izpalīdzīgs un labs sprediķotājs. Ļoti cienīja patiesību.

1934. gada vasarā Pušas draudzē notikusi arī bīskapa J. Rancāna vizitācija. Baznīca esot bijusi ļoti skaisti uzposta (tā stāstīja mana mamma – E. A). Nav brīnums, jo prāvests P. Gadzāns ļoti mīlējis kārtību un tīrību visur. Bīskaps J. Rancāns esot prāvestam publiski izteicis pateicību, par ko ļoti priecājās visa draudze.

Prāvests P. Gadzāns esot bijis paškritisks un ļoti strādīgs. Viņa mīļākais teiciens – »Kungs, mana nasta ir viegla.« Bieži savos sprediķos kritizējis pastāvošo iekārtu un aizstāvējis nabadzīgos zemniekus.

12 kilometru attālumā no Pušas atradās Rukmaņu sādža. Tajā laikā sādžā bija apmēram 30 ģimenes. Blakus atradās vēl Zascenku, Jegorovas un Bebrinkas sādža. Tā kā ģimenes bija kuplas, kopā bija ap 300 cilvēku, kuriem līdz Pušas baznīcai bija patālu.

Priesteris Pēteris Gadzāns

Rukmaņu sādžas iedzīvotāji Rukmaņu Donats ar Solomeju uzdāvināja savu zemi baznīcai. Zeme atradās netālu no kapsētas. Prāvests P. Gadzāns bija iecerējis atvērt skolu Rukmaņu mājās, uzceļot tai klāt piebūvi. Baļķus iepirka Andrupenes draudzē, un tos vīrieši veda ar zirgiem. Skolu atvēra ap 1933.–1934. gadu. Pirmais skolotājs bijis Voitkāns. Skola darbojās līdz 1971. gadam. Skolas ēku gribēja atpirkt skolotāja Valērija Zunda, bet tika pieprasīta liela naudas summa. Vēlāk skolas ēku nojauca malkai.

Prāvests Pēteris Gadzāns bija nodomājis celt arī baznīcu Rukmaņos – Pušas baznīcas filiāli, ar nosaukumu »Vilniši« vai »Viļukalni«. Vairākus gadus prāvests Rukmaņos noturējis arī dievkalpojumus: katra mēneša trešajā svētdienā. Bija iesvētīts akmens ar iekaltu krustu baznīcas vietai. Dievkalpojumi notika ārā, bet lietainā laikā skolas zālē. Bija pat pirmās sv. komūnijas svinības Rukmaņos.

Plašos prāvesta nodomus izjauca padomju okupācija. 1949. gadā, kolektivizācijai sākoties, pie prāvesta mājās no sarkanā terora vajāšanas kādu ilgāku laiku slēpusies viņa radniece. Prāvestam bija piena separators un pie viņa gājušas vietējās sievietes izgriezt pienu, un tā kā prāvests bijis saprotošs un labestīgs, nevienam nekad to neliedzis. Diemžēl kāda no tām sievietēm pamanījusi slēpto radnieci un ziņojusi čekai.

Rukmaņu pamatskolas ēka

Rukmaņu pamatskolas audzēkņi ar savu pirmo skolotāju Voitkānu, ap 1930. gadu

1944. gada 19. augustā čekas darbinieki prāvestu kopā ar radnieci arestēja un aizveda uz Daugavpils cietumu. Viņam tika izvirzītas šādas apsūdzības: par tautas ienaidnieces slēpšanu; par pretpadomju aģitāciju; par sadarbošanos ar aizsargiem. Cietumā divas nedēļas viņš tika necilvēcīgi spīdzināts. 1949. gada 4. septembrī prāvests mira mocekļa nāvē. Kāds no ieslodzītajiem bija prāvestu redzējis septembra pirmajās dienās – bez matiem un asiņainā apģērbā. Tā stāstīja prāvesta brāļa Jāņa sieva Broņislava.

Lai žēlīgais Dievs apžēlojas par šiem sarkanā terora mocekļiem un pieņem visas tautas lūgšanas kā skaistus ziedus par nomocīto priesteru dvēselēm mūžībā!

Kur prāvests tika aprakts, to neuzzināja neviens. Līdz mūža pēdējām dienām Broņislava kā vislielāko svētumu glabājusi sava vīra brāļa priestera Pētera Gadzāna apģērbu. Arī viņš ir reabilitēts 1991. gada 14. novembrī un atzīts par nevainīgu.

Tāds bija padomju okupācijas režīms! Un cik nežēlīgas spīdzināšanas metodes, bez pierādījumiem un tiesas...

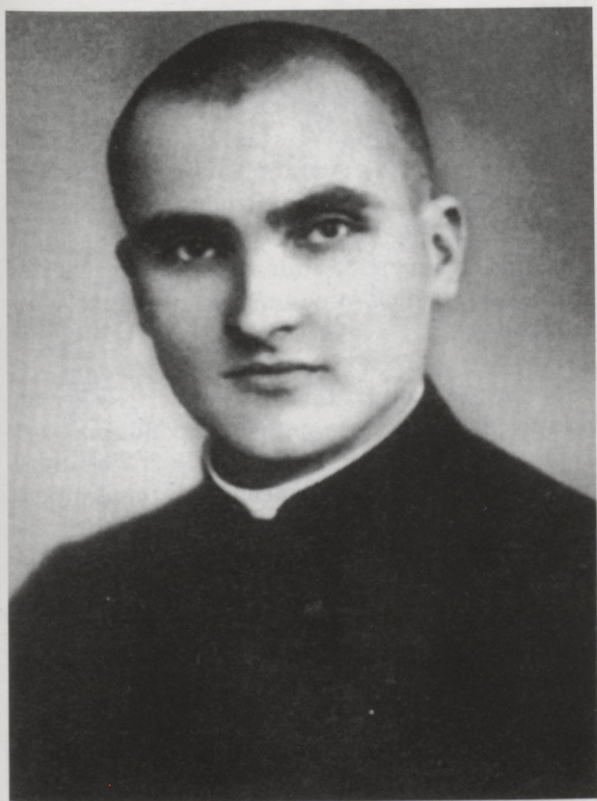
Smagie pārbaudījuma gadi bija cirtuši sāpīgas rētas katoļu Baznīcai Latvijā. Ja pirms kara bija 198 priesteri, tad pēc kara – gandrīz uz pusi mazāk. Daudzi priesteri tika nonāvēti, daļa devās uz ārzemēm, bet mēs vēl brīnāmies, kur palikuši mūsu priesteri?!

Arī es (Emīlija Astiče – *red. piez.*) esmu pateicīga prāvestam Gadzānam. Viņš mani 1943. gada jūnijā nokristīja, un es kļuvi par Pušas draudzes locekli no Akmenkas sādžas zemnieku saimniecības »Auseklītis«.

No 1949. gada 15. septembra līdz 1953. gada 26. augustam Pušas draudzi apkalpoja Andrupenes prāvests **Donats Locs**. Šim prāvestam bijis kāds kuriozs atgadījums ar komunistiem, kad viņš strādāja par vikāru Aglonas draudzē, pie dekāna Antona Skromāna.

1941. gadā, vienā no gavēņa svētdienām, abus arestēja un aizveda uz vietējo milicijas iecirkni, kas atradās kādā mājā, turpat netālu no baznīcas. Tauta, kā jau Gavēņa svētdienā, bija sanākusi baznīcā uz Krustaceļu, bet neviena priestera nebija. Daži dievlūdžēji bija redzējuši, kā miliči abus priesterus aizveda uz iecirkni, un dievlūdžēji nolēma ar visu krustu un Krustaceļa dziesmām doties gājienā uz milicijas iecirkni un pieprasīt abu priesteru atbrīvošanu.

Miliči dažādi draudējuši ticīgo cilvēku pulim, šāvuši gaisā, lai tautu nobaidītu un izklīdinātu, bet nekas nav līdzējis. Beidzot tie nobijušies, apspriedušies savā starpā un izgrūduši pa durvīm ārā vikāru Donatu Loci. Tomēr ticīgie nepiekāpušies un pieprasījuši atbrīvot arī dekānu Skromānu. Kad troksnis arvien pieaudzis un ļaužu pūlis neatkāpies, miliči nobijušies un sazinājušies ar Daugavpili, taču bijuši spiesti atbrīvot arī dekānu

Priesteris Donats Locs

Antonu Skromānu. Tā ticīgā Aglonas tauta ar krustu un garīgām dziesmām uzvarēja sātanu.

No 1953. gada 26. augusta draudzi apkalpoja Andrupenes prāvests **Voiceks Supe**, kurš savu darbu draudzē beidza 1956. gada janvārī.

1956. gada jūnijā Pušas draudzē ieradās pastāvīgs prāvests **Ādolfo Tarbunass**, dzimis 1903. gadā Rēzeknes draudzē, pēc tautības lietuvietis. 1932. gada 8. maijā Rīgā arhibīskaps Antonijs Springovičs viņu iesvētīja par priesteri. Primīcijas dievkalpojums notika Višķos. Bija strādājis par prāvestu Bēržos, Rēzeknē, Rīgā.

1945. gadā viņu Rīgā okupanti arestēja un piesprieda vairākus gadus ieslodzījuma, bet 1956. gada 8. maijā atbrīvoja. Pušas draudze bija ļoti priecīga, ka nu pēc vairākiem gadiem atkal sagaidījusi Dieva dāvanu – savu prāvestu, bet viņam nebija kur dzīvot: baznīcas māja draudzei bija atņemta un pastāvošā vara tajā bija ierīkojusi medpunktu, bibliotēku un klubu. Prāvests Tarbunass apmetās Dorotpoles sādžā, patālu no baznīcas, bet netālu no priesteri Kiseļevska dzimtās mājas. Tur dzīvoja ļoti dievticīga Pitkeviču ģimene, kas atvēlēja prāvestam vienu istabu. Mājas otrā galā dzīvoja Emīlijas Pitkevičas dēls ar ģimeni. Ik rītu 2 km uz baznīcu prāvests devās kājām, dažreiz ar velosipēdu.

Draudze un prāvests sāka domāt par jaunas

Priesteris Voiceks Supe

Priesteris Ādolfs Tarbunass

priestera mājas celtniecību. Vieta celtniecībai bija tikai baznīcas ziemeļu pusē, tā nebija diez cik laba, tomēr celtniecības darbi sākās. Prāvests bija ļoti enerģisks un centīgs. Savas darbības sākumā – pirmajā svētdienā – aicināja vecākus pieteikt bērnus pirmās svētas komūnijas sagatavošanai. Bērnu pieteicās daudz, pāri par 60. Bija divas grupas: poļu un latviešu. Poļu bērni mācījās trešdienās, bet latviešu grupa piektdienās. Sagatavošana notika pēc rīta Sv. Mises. Bārtuļa dienā notika ļoti svinīga un skaista pirmā svētā komūnija bērniem. Palīgā bija ieradušies arī kaimiņu draudžu prāvesti.

Prāvests Tarbunass gatavoja arī ministrantus. Tā kā baznīca nav bijusi apkurināma, tad viņš to darīja savā istabā Dorotpolē. Viņš nostrādāja draudzē nepilnu gadu. 1957. gada ziemā viņu pārcēla uz Bēržu draudzi. Vēlāk viņš kalpoja Baltinavā, kur 1976. gada 2. decembrī mira un turpat tika arī apglabāts.

No 1957. gada 27. februāra līdz 1966. gada 27. aprīlim Pušas draudzē strādāja prāvests **Roberts Čigons**, dzimis 1923. gadā Nautrēnu draudzē. Beidzis Aglonas ģimnāziju, tad Rīgas Garīgo semināru. Par prāvestu iesvētīts 1949. gada 18. septembrī Rīgā sv. Jēkaba katedrālē. Primīcijas dievkalpojums noticis Nautrēnu baznīcā 1949. gada 25. septembrī.

Tā kā iepriekšējais prāvests baznīcas mājas celtniecību nebija paguvis pabeigt, jaunais priesteris apmetās uz dzīvi turpat Dorotpolē,

turpināja celtniecības darbu, drīz vien māju pabeidza un pārcēlās dzīvot uz turieni. Viņa laikā tika nokrāsota arī baznīcas ārpusē un iekšpusē, baznīcā ievilkta elektrība. Prāvests uzcēla pie mājas arī saimniecības ēkas. Ap visām draudzes kapsētām viņš lika ierīkot žogus.

Atlaidu dienās procesija notika pirms Summas un arī pēc Vesperēm, tāpat mēneša pirmajā svētdienā pirms Summas vienmēr notika procesija, kurā sevišķi aktīvi iesaistījās bērni. Viņu bija ļoti daudz un ar procesiju nebija nekādu problēmu. Tanī laikā procesiju vadīja Rozālija no Peirāgu sādžas. Kupls bija arī ministrantu skaits. Draudzē vairākus gadus bijis samērā labs koris, bet tolaik nebija ērģelnieka. Aktīva un apdāvināta kora vadītāja un ērģeliece bija Antoņina Astahovska, kura diemžēl agri aizgāja mūžībā. Pēc viņas dažus gadus par ērģelnieku strādāja Seikstulis no Maltas ar spēcīgu balsi. Ik svētdienas plkst. 9.00 ērģeļu pavadījumā tika dziedātas stundu dziesmas Jaunavas Marijas godam, bet plkst. 10.00 skaitīts rožukronis.

Nepatīkama ziņa atnāca 1961. gadā, kad padomju vara aizliedza bērniem līdz 16 gadu vecumam piedalīties procesijās un kalpot par ministrantiem. No kuplā ministrantu pulka palika tikai divi, kam bija jau pāri sešpadsmit – Eduards Butlers un Jānis Stepīņš. No vecākās

Procesijas dalībnieki ar priesteriem Robertu Čigonu un Staņislavu Pelsu

paaudzes ministranti bija: Jānis Koļesnikovs no Livķu sādžas, Francis Liuķis no Virbuļu sādžas (viņš parasti palīdzēja darbdienās rīta Misēs) un nomocītā prāvesta Gadzāna brālis Jānis. (Gadzānu ģimeni – Jāni un viņa māsu – ļoti cienīja tauta, jo viņi bija labi darba darītāji.)

Otrajā ceļa pusē, pretī baznīcai, atradās Puškina kolhoza kantoris un netālu arī priekšsēdētāja Lukjanska māja. Priekšsēdētājs bija partijas biedrs, bet pret baznīcu izturējās ar cieņu.

Netālu no baznīcas atradās arī veikals, no turienes ļoti labi bija redzams, kas un kad iet uz baznīcu. Reiz pie veikala ar zirgu piebrauca kolhoza priekšsēdētājs Lukjanskis un viens no vīriešiem viņam sacījis: »Skat, Francis atkal aiziet uz baznīcu.« Bet priekšsēdētājs ļoti īsi atbildējis: »Francis ir pirmais baznīcā un pirmais arī kolhoza darbos.« Svētā Bārtuļa svētkos 1961. gadā dievkalpojuma noslēgumā, kad notika relikviju pagodināšana, prāvests lūdza ministrantus, ejot priesterim pa priekšu, saskaitīt relikviju pagodinātājus, – to bija pāri par 700.

Padomju okupācijas laikā arī šis prāvests tika cietis no vietējiem sātaniem.

No Pušas draudzes prāvests R. Čigons tika nosūtīts uz Barkavas draudzi. Draudzes locekļi viņu atceras kā jauku, saprotošu, enerģisku un saimniecisku.

Ar 1966. gada maiju Pušas draudzē sāka

Priesteris Leons Garška Pušas draudzes locekļu vidū, 1971. gads

kalpot prāvests **Leons Garška**, dzimis 1906. gadā Subates draudzē. Beidzis Rīgas lietuviešu skolu, tad Rīgas arhidiecēzes Teoloģijas augstskolu. Par priesteri iesvētīts 1934. gada 10. maijā. Strādādams Vanagu draudzē 1934.–1937. gadā, tur uzcēlis baznīcu. Vēl tika kalpojis: Kalupē, Līksnā, Bērzgalē, Vārkavā un Barkavā.

Pušā prāvests nostrādāja piecus gadus. Draudze viņu atceras kā lielu sprediķotāju. Kapusvētkos viņam vienmēr bija divi sprediķi: viens pēc Vesperēm, otrs dievkalpojuma beigās.

Viņš rūpējās par baznīcas kori, centās remontēt ērģeles, aicinādams meistarū Rimšu no Viļāniem. Ar ērģelniekiem bija grūtības, visvairāk izpalīdzēja Maltas ērģelnieks B. Kiščenko. Prāvesta L. Garškas laikā baznīcā notika skaistas procesijas, kaut arī bija aizliegums bērniem tajās piedalīties.

1969. gadā stiprs sāka raut baznīcai skārda jumtu, prāvests ātrā laikā sameklēja vīriešus un jumtu nostiprināja, bet pats ar krītošām trepēm bija stipri savainojis kāju. Kādu laiku viņam nācās pavadīt slimības gultā.

Prāvesta Garškas kalpošanas laikā tika nokrāsota Pušas baznīcas ārpuse, iekšpuse, altāris, baznīcai ielikti arī otrie logi.

1971. gadā bīskaps norīkoja Leonu Garšku par Varakļānu dekanāta dekānu. 1991. gadā prāvests aizgāja pelnītā atpūtā un apmetās uz dzīvi Aglonā. Par nopelniem prāvesta darbā

1983. gadā viņam piešķīra monsinjora titulu un viņš tika iecelts par kardināla padomnieku. Prāvests mira 1995. gada 30. septembrī un 2. oktobrī tika apglabāts Aglonas kapos, Priesteru uzkalniņā.

No 1971. gada draudzi apkalpoja Andrupenes prāvests **Onufrijs Pujāts**. Šī gada rudenī Garīgajā seminārā iestājās draudzes ministrants Jānis Stepīņš.

Bet jau 1972. gada augustā Pušā uz dzīvi ieradās pensionētais priesteris **Staņislavs Svilāns**, jo pēc prāvesta Garškas aizbraukšanas baznīcas māja bija tukša. Pušā priesteris atbrauca no Raipoles draudzes, kurā bija nostrādājis divus gadus.

Priesteris **Staņislavs Svilāns** dzimis 1930. gadā Varakļānu draudzē, iesvētīts 1954. gadā Rīgā. Tika strādājis par prāvestu Peipiņu un Raģeļu, Iršu, Lielvārdes un Kokneses draudzē un Kaunatā. Pušā nodzīvoja nepilnus trīs gadus. Draudze rūpējās un pārdzīvoja par smagi slimo prāvestu, kurš, slims būdams, vēl noturēja dievkalpojumus. Viņš nomira 1975. gada 9. martā – 45 gadu vecumā. Bēres vadīja bīskaps V. Zondaks. Priesteris apbedīts Pušas kapsētā.

Prāvests **Jānis Akmanis** Pušas draudzē sāka strādāt 1975. gada maijā. Dzimis 1929. gadā Nīdermuižas draudzē. Par priesteri viņu iesvētījis metropolīts A. Springovičs 1950. gada 8. decembrī Rīgā. Primīcijas dievkalpojums no-

Priesteris Staņislavs Svilāns miris 45 gadu vecumā 1975. gada 9. martā

ticis tā paša gada decembrī Nīdermuižas baznīcā. Vairākus gadus strādājis Rīgā, Preiļos, Znotiņos, Sarkaņos un Rugājos. No Rugāju draudzes tika pārcelts uz Pušu.

1975. gada 8. decembrī Pušā prāvests J. Akmanis nosvinēja priesterības 25 gadus. Svinībās piedalījās bīskaps V. Zondaks un vairāki priesteri, kā ar diakons J. Stepīņš. Kopā ar bīskapu Sv. Misi koncelebrēja jubilārs un priesteris Romualds Springovičs no Grīvas (viņš tika iesvētīts kopā ar pr. J. Akmani). Bīskaps savā uzrunā uzsvēra, ka Jānis Akmanis bijis ļoti spējīgs. Pēc semināra beigšanas vairākus gadus strādājis par pasniedzēju Garīgajā seminārā. Svinību noslēgumā jubilārs pateicās bīskapiem, priesteriem un tautai par kopīgām lūgšanām un laba vēlējumiem.

Priestera Akmaņa kalpošanas laikā, 1979. gada oktobrī draudzē notika bīskapa V. Zondaka vizitācija. Svinībās piedalījās priesteri P. Gūgāns, J. Butķēvičs, J. Kiseļevskis, R. Čigons, J. Āre un J. Stepīņš.

Prāvests bija ļoti satīcīgs un kluss pēc dabas. Pēdējos dzīves gados pasliktinājās veselība, un 1985. gada 8. martā viņš aizgāja mūžībā. Apbedīts Pušas kapos blakus priesterim S. Svilānam. Jānis Akmanis bija pēdējais, kura dzīves vieta atradās Pušā.

Draudzei atliek tikai lūgties par visiem priesteriem, jo viņu ģimene ir draudze, kurai ir jākopj arī priesteru kapavieta. Lūgšana – tā ir

dāvana un pateicība mirušajam priesterim par kristību, uzklusīto bikti, laulāšanu, Sv. Mises upuri un citiem garīgiem pakalpojumiem, kurus mums ir snieguši aizgājēji.

Kopš 1985. gada 8. marta draudzi sāka apkalpot prāvests **Jāzeps Āre** no Andrupenes. Viņš dzimis 1929. gada 11. maijā Rēzeknē. Beidzis Garīgo semināru un par priesteri iesvētīts 1951. gada 25. februārī Rīgā. Priesterības sakramentu saņēma no bīskapa P. Stroda. Strādāja par vikāru Rēzeknē, tad par prāvestu Stirnienē un Atašienē. (Stirnienes baznīca bija stipri cietusi kara laikā, tāpēc priesterim daudz pūļu prasīja tās remonta darbi.) Tad strādāja arī Sarkaņos, Vārkavā un no 1975. gada jūnija Andrupenē.

Prāvests J. Āre vienmēr ir rūpējies par baznīcas liturģiskajiem tērpiem. Viņš parūpējās par to, lai tiktu salabots baznīcas mūra pamats dienvidu pusē, izkrāsota baznīcas iekšpuse un ārpusē, salabotas notekcaurules un uzlikts skārds uz koka karnīzēm. Tāpat tika nokrāsots arī baznīcas jumts un salabots koka žogs ap baznīcu.

Prāvestam ir raksturīgi ļoti saturīgi un pamācoši sprediķi gan baznīcā, gan kapusvētkos.

1999. gada 11. maijā Pušas draudze svinēja cienījamā prāvesta 70 dzīves gadu jubileju, bet 2001. gadā – 50 gadu priesterības jubileju. Draudzes locekļi pateicās par ilgo darbu draudzē, vēlēja labu veselību un Dieva palīgu nākotnē.

Priesteris Jāzepts Āre ar procesijas dalībniekiem Pušas baznīcā, 1999. gads

Prāvestam ir vāja veselība. Tāpēc vēlu viņam veselību, ilgu mūžu, Dieva svētību darbā ar šādiem vārdiem:

Šai Dieva druvā, kurā ejat jūs,
Lai svētam darbam sevi ziedotu, –
Dievs stāvēs klāt un vienmēr spēku dos,
Lai viņa valstī vestu ticīgos.

No 2003. gada 1. maija Pušas draudzi apkalpo Rozentovas prāvests Roberts Ozoliņš. Viņa vadībā jau ir sakopta Pušas baznīcas ārpuse, salabotas kāpnes un tā no jauna nokrāsota.

DRAUDZES KAPSĒTAS

Pušas draudzē ir deviņas kapsētas. Aptuveni pus kilometra attālumā no Pušas baznīcas atrodas Pušas kapi, bet kilometru no baznīcas – skaistie Sivgaļu kapi, gandrīz Pušas ezera krastā. Vecie Žērķļu kapi ir piecu kilometru attālumā no baznīcas. Sešu kilometru attālumā Patmaļņiku kapi. Septiņus kilometrus no baznīcas ir Pērtņiku kapi. Tie ir ļoti veci, pēc nostāstiem, radušies vēl zviedru kara laikā – 18. gadsimtā. Astoņu kilometru attālumā no baznīcas – Zundu kapi, arī veci, un pirmo apbedījumu laiks nav zināms. Desmit kilometru attālumā – Butkānu kapi. Vēl ir vecie Zascenku kapi, arī radušies zviedru kara laikā. Divpadsmit kilometrus no baznīcas atrodas Rukmaņu kapi, tie ierīkoti pēc Pirmā pasaules kara.

DRAUDZES LAICĪGIE CILVĒKI

Ieskatoties Pušas draudzes vēsturē, jāpie-min tie cilvēki, kuri daudz ir darījuši savas baznīcas labā.

Ļoti ilgus gadus par baznīcas kopēju strādāja Bronislava Gadzāne, priestera Pētera Gadzāna brāļa sieva. Baznīca viņas kopšanas laikā vienmēr bijusi ļoti tīra un sakopta, baznīcas apkārtne – uzkopta, kaut rudenī lapu allaž ir daudz. Altāra segas, priesteru apģērbs arī bijuši balti kā sniegs, kaut gan tajā laikā nekādu mazgāšanas līdzekļu nebija un cienījamā Bronislava visu mazgājusi pelnu ūdenī. Viņa bijusi arī laba dziedātāja un ilgus gadus dziedājusi baznīcas korī. Bronislava ļoti pārdzīvojusi sava vīra brāļa priesteru nelaimi, bet pēdējos dzīves gadus esot pavadījusi slimnīcā. Apbedīta kopā ar vīru Pušas kapos. Lai Dievs viņu bagātīgi atalgo Debesu valstībā!

Pēc viņas par baznīcas kopēju strādā K. Špakovska, ļoti centīga, katram, gatava izpalīdzēt. Arī pašlaik baznīca tiek aprūpēta labi. Ziemas-svētkos un Lieldienās baznīcas sapašanā jau vairākus gadus aktīvi piedalās arī Francis Stikuts, Antons Čudars, Pēteris Koņiševskis u. c.

Lai Dievs viņiem visiem palīdz šajā svētīgajā darbā!

Par ministrantiem ilgus gadus kalpoja Francis Liūķis, Jānis Čaplinskis, Jānis Gudzāns, Eduards Butlers, Jānis Koļesnikovs, kā arī tagadējais Preiļu dekāns Jānis Stepiņš. Līdz pēdējam laikam prāvestam J. Ārem palīdzēja ministranti Valdis Lācis un dažreiz arī Valdis un Arturs Zuji.

Baznīcas atlaidu dienu svinēšanā liela loma ir ilggadējai procesijas vadītājai Monikai Šņukutei. Viņa procesijas vada jau apmēram 30 gadus un ir neaizstājams cilvēks draudzē. Viņa ir palīdzējusi arī Aglonā 15. augustā ar procesijas dalībniekiem. Lai Dievs dod viņai labu veselību un vēl ilgus gadus vadīt procesijas savā dzimtajā baznīcā!

Diemžēl katehētes Pušas draudzei nav, tāpēc ir problēmas ar bērnu sagatavošanu sv. komūnijai. Draudzei jālūdzas par Pušas pamatskolas skolotājiem, lai Dievs kādu aicinātu šajā svētīgajā darbā.

Vēl jābilst kādus vārdus par draudzes īpašumu. Līdz 1940. gadam Pušas draudzei piederēja 42 ha zemes, plebānija, 2 kūtis, šķūnis, rātnīca, pirts. Okupācijas rezultātā zemi un ēkas padomju vara nacionalizēja. Draudzes īpašums nav atgūts.

PRIESTERI NO PUŠAS DRAUDZES

Pušas draudze Latvijas katoļu Baznīcai devusi trīs priesterus: Jāni Kiseļevski (1904–1982), Jāni Butkēviču (1927–1982) un Jāni Stepīņu.

Jānis Kiseļevskis dzimis Pušas draudzes Dorotpoles sādžā. 1925. gadā iestājies Rīgas Garīgajā seminārā un 1931. gada martā to beidzis. Par priesteri iesvētīts 1931. gada 22. martā sv. Jēkaba katedrālē Rīgā. Priesterības sakramentu saņēmis no arhibīskapa A. Springoviča. Primīcijas dievkalpojums notika Pušā 1931. gada 6. aprīlī, piedaloties kuplam ticīgo skaitam.

Par prāvestu strādājis Rēzeknē, Krāslavā, Izvaltā un no 1934. gada Pieniņos draudzē. Pieniņos uzcēla jaunu baznīcu (1936–1939). Tās iesvētīšana notika 1939. gadā ar Galēnu prāvesta P. Bružas palīdzību. Lielo altāri konsekrēja metropolīts palīgbīskaps K. Duļbinskis (bez prāvesta J. Kiseļevska līdzdalības, jo viņš atradās slimnīcā Rīgā).

1978. gadā Pieniņos tika uzcelta arī plebānija, jo priesteris dzīvoja daudzu kilometru attālumā no baznīcas. Pie prāvesta bieži brīvlaikus

Priesteris Jānis Kiseļevskis savā 50 gadu priesterības jubilejā Pušas baznīcā 1981. gada 20. aprīlī. Līdzās priesteri J. Stepiņš un S. Čuzāns

pavadija kāds no Garīgā semināra audzēkņiem.

1981. gadā otrajās Lieldienās prāvests J. Kiseļevskis Pušas draudzē celebrēja Sv. Misi sakarā ar savas priesterības 50 gadu jubileju. Svinībās piedalījās vairāki priesteri un daudz ticīgo, visi sveica priesteri šajā skaistajā jubilejā. Vasarā šāda svinēšana notikusi arī Pieniņņu draudzē ar bīskapa, priesteru un daudzu ticīgo piedalīšanos un sveikšanu. Pieniņņos priesteris nostrādāja 48 gadus.

Ticības vajāšanas laikos arī prāvestam J. Kiseļevskim nācās izciest daudzas pārestības. Smagie dzīves apstākļi ar laiku iedragāja prāvesta veselību. Jānis Kiseļevskis miris 1982. gada 11. janvārī un apbedīts Pieniņņos. Lai labais Dievs viņu bagātīgi atalgo mūžībā!

Jānis Butkevičs dzimis Pušas draudzes Lejas Butkānu sādžā četru bērnu ģimenē. Beidzis Aglonas ģimnāziju un divus gadus studējis Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā Fizikas un matemātikas fakultātē. To pametis un iestājies Rīgas Garīgajā seminārā. Par priesteri iesvētījis arhibīskaps A. Springovičs 1951. gada 4. martā arhibīskapa kapelā Rīgā. Primicijas dievkalpojumu noturējis Viļakas baznīcā.

Šo priesteri Dievs bija apveltījis ar skaistu, skanīgu balsi. Kad, būdams Garīgā semināra audzēknis, atbraucis brīvlaikā uz Pušu, prāvests P. Gadzāns licis viņam vadīt Vesperes, bet pats sēdies pie ērģelēm.

Priesteris Jānis Butkēvičs

Prāvests kalpoja Rundānos, Brandaižos, Pasiēnē, kur veica arī baznīcas ārpusē remonu. 1953.–1967. gadā strādāja Ļeņingradā.

Prāvestu Butkeviču vajāja komunisti, viņš tika nepamatoti apsūdzēts un atradās ieslodzījumā. Pēc atgriešanās strādāja Krāslavā. Tur 1976. gadā svinēja priesterības 25 gadu jubileju. No 1977. līdz 1982. gadam strādāja par prāvestu Daugavpils draudzē. Veicis baznīcas iekšpuses remonu.

Smagie dzīves apstākļi arī šim priesterim bija sagandējuši veselību. Bet viņš bija ļoti izturīgs un pacietīgs un līdz pēdējai dzīves dienai nesa savu krustu. Miris 1982. gada 4. maijā. Lai gan apzinājies, ka tuvojas aiziešana no šīs pasaules, tomēr centās pildīt priesteri pienākumus.

Priesteris J. Stepiņš stāstīja, ka apciemojis slimo priesteri – savu novadnieku – 1982. gada maija sākumā. Atvadoties slimais priesteris teicis: »No Pušas draudzes mēs bijām trīs Jāņi. Tagad, Jāņi, tu paliksi viens.«

Priesteris Jānis Butkevičs apbedīts Rēzeknes kapos. Tauta savu priesteri ļoti cienīja, viņa bērēs piedalījās pat ticīgie no Ļeņingradas. Lai visužēlīgais Dievs viņu ievēd mūžīgajā dzīvē!

Trešais priesteris no Pušas draudzes ir Jānis Stepiņš, dzimis 1945. gada 6. februārī Stikutu sādžā piecu bērnu ģimenē. Beidzis Maltes vidusskolu, pēc tam trīs gadus dienējis pa-

domju armijā un pēc dienesta trīs gadus strādājis mežniecībā. Tad Dievs viņu paaicinājis par strādnieku savā vīna dārzā.

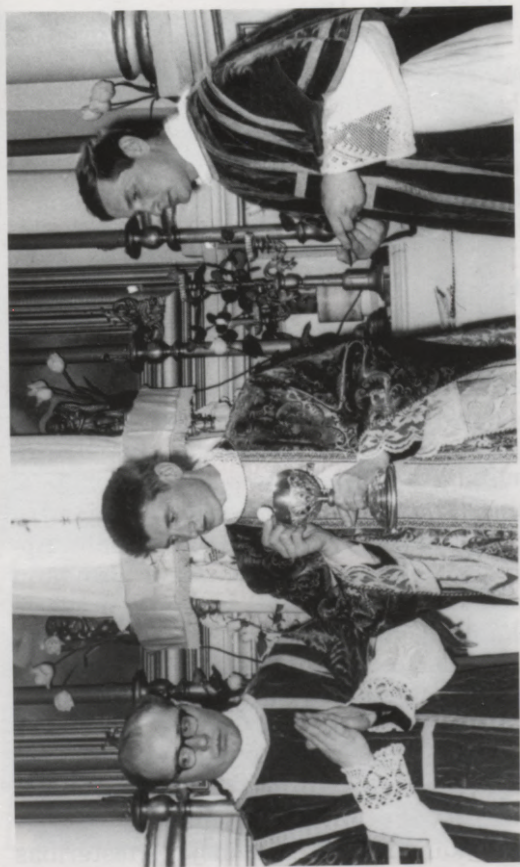
1971. gadā iestājies Rīgas Garīgajā seminārā un to pabeidzis 1976. gada maijā. Par priesteri viņu iesvētīja bīskaps J. Vaivods 1976. gada 30. maijā sv. Jēkaba katedrālē. Primīcijas dievkalpojumu noturēja Pušā Vasarsvētkos, par ko draudzei ziņojis prāvests Jānis Akmanis.

1976. gada 6. jūnijā Vasarsvētkos Pušā pulcējās ticīgie no savas un no kaimiņu draudzēm. Kopš pēdējā primīcijas dievkalpojuma Pušā, kuru noturēja priesteris J. Kiseļevskis, jau bija pagājuši 45 gadi. Priestera J. Stepīņa primīcijas dievkalpojumā piedalījās priesteri A. Uļjans, J. Gugāns, A. Misjūns, J. Akmanis, J. Kiseļevskis, J. Kupčs, J. Āre un četri klēriķi, kuru vidū bija tagadējais bīskaps Jānis Bulis. Noturējis dievkalpojumu savā draudzē, ieradās arī priesteris L. Garška.

Svētās Mises laikā sprediķi sacīja Rēzeknes dekanāta dekāns H. Trūps. Sprediķa sākumā viņš paskaidroja, ko nozīmē vārds primīcija. Tad turpināja, ka ilgu gadus šī draudze ir lūgusies un gaidījusi šo svinīgo brīdi, kad kāds no draudzes nāktu pie Kunga altāra. Nu šis brīdis ir klāt. Tālāk savā sprediķī uzsvēra, ka priesterim dzīvē ir jācīnās ar trim ienaidniekiem: ļauno garu, pasauli un pašam ar savām vajībām. Šai cīņai priesteris spēku smeļ ik rītu

Jauniesvītais priesteris Jānis Stepiņš ar priesteriem L. Garšku (kr. p.)
un J. Akmani (l. p.); 2. rindā no labas klerīķis J. Bulis, pravests J. Āre,
1976. gada 30. maijā

Priestera Jāņa Stepiņa primīcijas dievkalpojums Pušas baznīcā 1976. gada 6. jūnijā.
Blakus klēriņi J. Bulis (l. p.) un P. Zeile (kr. p.)

Sv. Misē pie Kunga altāra. Jaunajam priesterim viņš vēlēja izturību, pazemību un mīlestību uz cilvēku dvēselēm.

Pēc Sv. Mises primīciants deva priesterā svētību viesiem priesteriem, klērikiem, mātei (tēvs bija miris), brāļiem, māsām un visiem klātesošajiem.

Otrajos Vasarsvētkos jaunais priesteris Pušā noturēja Sv. Misi par visiem labdariem – tiem ticīgajiem, kuri par viņu lūdzās studiju laikā, kā arī par visiem sveicējiem, kuru pulks bija tik liels.

Priesterā Jāņa Stepīņa pirmā darbavieta bija Aglonas baznīca – par vikāru pie dekāna P. Onckula no 1976. līdz 1978. gadam. Pēc tam par vikāru Jēzus Sirds baznīcā Rēzeknē. Sākot ar 1979. gadu, par vikāru Bukmuižā pie prāvesta A. Ivbuļa, kurš bija ļoti slims un 1979. gada 4. novembrī mira. Pēc viņa nāves J. Stepīņš palika tur par prāvestu līdz pat 1987. gadam. Apkalpoja arī Beresnes un pēc tam Rundānu draudzi. No 1987. līdz 1998. gadam – prāvests un dekāns Dagdas draudzē. Darba bija ļoti daudz. Dekāns atguva un izremontēja baznīcas Baltā un Andzeļmuižā, iesāka Ludvikovas baznīcas remontdarbus.

Jānis Stepīņš no 1998. līdz 2001. gadam bija Aglonas baznīcas dekāns. Viņa laikā tika izremontēti baznīcas torņi. 2001. gada Vasarsvētkos dekāns Aglonā nosvinēja priesterības 25 gadu jubileju. Bija kupls sveicēju pulks, arī no dzimtās Pušas draudzes.

Dekāna J. Stepiņa priesterības 25 gadu jubileja Aglonā 2001. gada Vasaras
svētkos. Centrā bīskaps J. Bulis

Kopš 2001. gada prāvests kalpo Preiļu un Riebiņu draudzē, kā arī ir Preiļu dekanāta dekāns.

Cienījamam dekānam – novadniekam Jānim Stepiņam – veselību, Dieva svētību un panākumus, strādājot dvēseļu kopšanas darbā novēlu, sakot:

Lai lobō Dīva Mōte Jyusus sorgoj
Un namiteigi sovu paleidzeibu snādz,
lai ryupējas par Jyusim kotra draudze
un Dīvu aizlyudz sovōs lyugšonōs.

PUŠAS KAPELA

Pušas muižas parkā atrodas koka kapela – Pušas baznīcas kādreizējā filiāle, ko arī cēlis J. A. Šadurskis. Spriežot pēc stila pazīmēm, tā būvēta 18. gadsimta beigās.

Kapela ir arhitektūras piemineklis, bet diemžēl atrodas nolaistā stāvoklī. Lai to saglabātu, ir nepieciešams remonts.

Pušas kapela

NOBEIGUMA VĀRDI

Runājot par dzimto Pušas draudzi, jāsaka, ka tā ir maza mīlestības saliņa, kur valda savstarpēja cieņa ticīgo starpā, izpalīdzība un tuvākmīlestība.

Priesteris H. Trūps, Rēzeknes dekanāta dekanāns (no 1960. līdz 1978. gadam, tagad mūžībā) par Pušas draudzi ir teicis šādus vārdus: »Tā bija maza patriarhāla draudzīte.«

Par ziņu un fotomateriālu sniegšanu sirsnīga pateicība un Dieva žēlastībām bagātus turpmākos dzīves gadus novadniekam Jānim Stepiņam, bijušajam draudzes prāvestam Jāzepam Ārem, Pušas pamatskolas skolotājai Silvija Pīgožņai, Pušas pagasta priekšsēdētājam Jāzepam Mazalevskim, draudzes procesijas vadītājai Monikai Šņukutei, Maltas iedzīvotājai M. Babrei, Pušas pagasta Virbuļu ciema iedzīvotājai M. Liuķei un tagadējam draudzes prāvestam Robertam Ozoliņam.

SATURS

Staņislavs Kučinskis. 250 gadi koka baznīcai	3
Pušas baznīcai	13
Pušas baznīca	15
Ieskats jezuītu ordeņa tapšanas vēsturē	33
Priesteri Pušas draudzē	37
Draudzes kapsētas	63
Draudzes laicīgie cilvēki	64
Priesteri no Pušas draudzes	66
Pušas kapela	77
Nobeiguma vārdi	79

Formāts 70×90^{1/2}, 2,9 nosacītās iespaidloksnes. Krīta papīrs, 115 g/m².
«RimNewCenturySchoolbook» garnitūra. Metiens 500 eks. Iespiesta
SIA «Latgales Druka» tipogrāfijā, Baznīcas ielā 28, Rēzeknē, LV-4601.
Pas. Nr. 363.

Latgales Kultūras centra izdevniecība, 16. a. k., Rēzeknē, LV-4601.
Tālruni: 4622298, 6529898.

Izdevējdarbības reģistrācijas apliecība Nr. 2-0131.
Izdevniecības vadītājs J. Elksnis

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

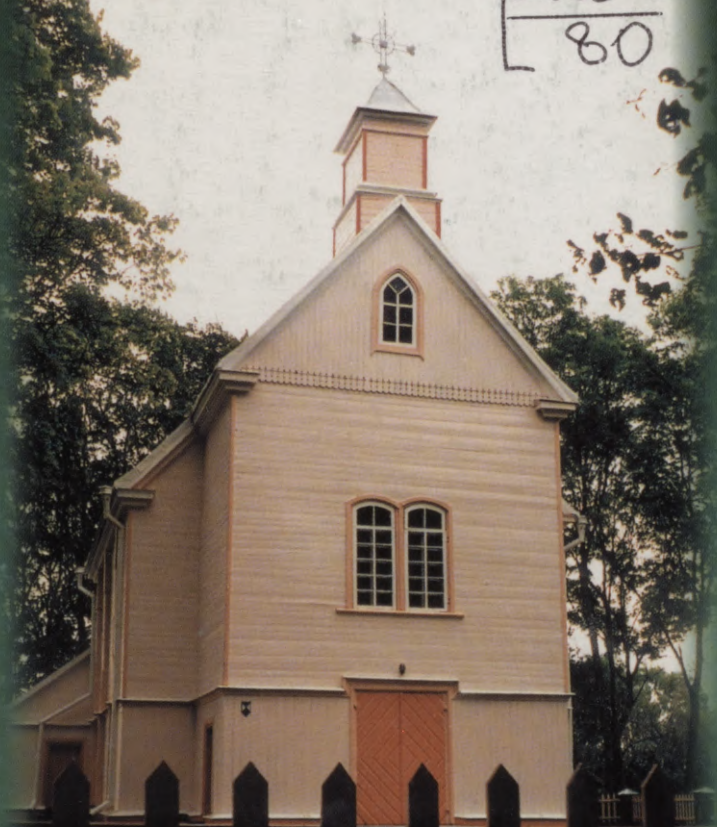

0303057720

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS**

1-

2003-2
80

ISBN 9984-29-050-6

9 789984 290508